

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

1/2020

гр.София, 15.03.2023 год.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска колегия в съдебно заседание на 23 февруари 2023 год., в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГК,
ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на Гражданска колегия:

МИМИ ФУРНАДЖИЕВА

ПРЕДСЕДАТЕЛИ
на ОТДЕЛЕНИЯ:

МАРИЯ ИВАНОВА
ВАСИЛКА ИЛИЕВА
БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА
СНЕЖАНКА НИКОЛОВА

ЧЛЕНОВЕ:

1. МАРГАРИТА СОКОЛОВА	15. ЗОЯ АТАНАСОВА
2. ВЕСКА РАЙЧЕВА	16. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ
3. ПЛАМЕН СТОЕВ	17. ВЕСЕЛКА МАРЕВА
4. ДИЯНА ЦЕНЕВА	18. БОРИС ИЛИЕВ
5. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА	19. БОЯН ЦОНЕВ
6. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА	20. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА
7. МАРИО ПЪРВАНОВ	21. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ
8. ЕМИЛ ТОМОВ	22. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ
9. АЛБЕНА БОНЕВА	23. ДИМИТЪР ДИМИТРОВ
10. БОНКА ДЕЧЕВА	24. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА
11. ЖИВА ДЕКОВА	25. ГЕРГАНА НИКОВА
12. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА	26. МАЙЯ РУСЕВА
13. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА	27. ЕРИК ВАСИЛЕВ
14. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА	28. ГЕНОВЕВА НИКОЛАЕВА

29. ВАНЯ АТАНАСОВА	36. ТАНЯ ОРЕШАРОВА
30. АЛЕКСАНДЪР ЦОНЕВ	37. МАРИЯ ХРИСТОВА
31. РОЗИНЕЛА ЯНЧЕВА	38. СОНЯ НАЙДЕНОВА
32. ЕМИЛИЯ ДОНКОВА	39. АНЕЛИЯ ЦАНОВА
33. ФИЛИП ВЛАДИМИРОВ	40. НИКОЛАЙ ИВАНОВ
34. ДЕСИСЛАВА ПОПКОЛЕВА	41. ДЖУЛИАНА ПЕТКОВА
35. МИЛЕНА ДАСКАЛОВА	42. ЯНА ВЪЛДОБРЕВА

при участието на секретаря Аврора Караджова
постави на разглеждане тълкувателно дело № 1 по описа за 2020 г. на
Общото събрание на Гражданска колегия,
докладвано от съдия ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ

Тълкувателно дело № 1/2020 г. е образувано с разпореждане от
26.02.2020 г. на Председателя на ВКС, съгласно заповед № 466/20.02.2020
г. въз основа на искане от Министъра на правосъдието по чл. 125 ЗСВ за
приемане на тълкувателно решение по следния въпрос: „При отчитане и
заплащане на положените часове нощен труд от служители на
Министерство на вътрешните работи приложими ли са разпоредбите на
Кодекса на труда и на Наредбата за структурата и организацията на
работната заплата /в частност разпоредбата на чл. 9, ал. 2 от същата
наредба/ или следва да се прилагат разпоредбите на специалния Закон за
Министерството на вътрешните работи и на издадените въз основа на него
подзаконовни нормативни актове ?“

По този въпрос в съдебната практика са формирани две становища.

Първото становище е, че ЗМВР е специален нормативен акт,
регламентиращ статута на служителите, работещи в системата на МВР,
което обосновава различен метод на правно регулиране на работното
време и трудовото възнаграждение и че в него няма препращаща норма,
която да даде основание да се прилагат субсидиарно разпоредбите на КТ и
на издадените въз основа на него подзаконовни нормативни актове, в т.ч. и
НСОРЗ.

Второто становище е, че в ЗМВР /Закон за Министерство на
вътрешните работи / и приложимите към него наредби е налице празнота
на закона, липсва регламентация относно преобразуването на часовете
положен нощен труд в дневен с коефициент 0.143 и поради това следва да
се прилага правилото на чл. 9, ал. 2 НСОПЗ /Наредба за структурата и
организацията на работната заплата/.

Общото събрание на гражданската колегия на Върховния касационен съд приема за правилно първото становище по следните съображения:

Съгласно чл. 46, ал. 2, изр. 1 ЗНА, за да се приложи правна уредба по аналогия са необходими определени предпоставки, които следва да бъдат разгледани предвид отговора на поставения въпрос. Първата предпоставка е празнота в закона. В случая ЗМВР не съдържа празнота относно продължителността на работното време на служителите в МВР, изразено в брой на часовете. Този извод се налага от анализа на чл. 187, ал. 1 ЗМВР. Нормата е императивна и предвижда, че нормалната продължителност на работното време е 8 часа. По смисъла на чл. 187, ал. 1 ЗМВР, „8 часа дневно“ означава 8 астрономически часа, независимо от частта на денонощието, в която работният ден се разполага – през деня, в неговата „светла“ част и през нощта – в неговата „тъмна“ част, в последната хипотеза от 22 часа до 6.00 12 часа. Съпоставката на нормите на чл. 187, ал. 1 и 3 ЗМВР с чл. 140 КТ показва, че разпоредбите на ЗМВР установяват по – голяма продължителност на работното време на нощния труд на служителите от МВР в сравнение с тази на работниците и служителите по трудово правоотношение. Различието – установената с разпоредбите на ЗМВР по – голяма продължителност на работното време на нощния труд за служителите от МВР се аргументира с основните функции на МВР, регламентирани в чл. 2, ал. 1 ЗМВР. Разпоредбите на чл. 179 и чл. 187, ал. 9 ЗМВР са делегиращи законови норми, които предвиждат условията и редът за полагане на нощен труд, включително отчитането му и заплащането да се извършват със съответните актове – наредба и заповед. С последната, представляваща индивидуален административен акт се предвижда министърът на вътрешните работи да определя размера на възнаграждението за положен нощен труд. Действително в издадените наредби липсва правило като това на чл. 9, ал. 2 НСОПЗ, но липсата е обяснима с волята на законодателя да не се създава норма за преобразуване на нощни часове в дневни. Не са налице и останалите две предпоставки за прилагането на чл. 46, ал. 2, изр. 1 ЗНА. Случаите по ЗМВР и по КТ не са сходни. Трудовото правоотношение е насочено към изпълнение на частен интерес, а служебното правоотношение се реализира за осъществяване на държавна власт, т.е. като вид правоотношения те са различни, а не сходни. Прилагането на НСОПЗ към въпросните служебни правоотношения не би обезпечило постигането на законова цел доколкото методите на регулиране на отношенията и заложената в чл. 187, ал. 1 ЗМВР воля на законодателя е да се прилага еднаква продължителност на

работното време през деня и нощта - „8 часа дневно“, независимо от частта на денонощието, в която работният ден се разполага – през деня или през нощта. При разработването и приемането на ЗМВР, законодателя е имал предвид разбирането за спецификата на служебните правоотношения и равенството на гражданите пред закона, като неблагоприятните последици от полагането на нощен труд от служители на МВР се компенсират със съответните компенсаторни механизми - допълнително възнаграждение за прослужено време – чл. 178, ал.1, т. 1 ЗМВР, по-голяма основен платен годишен отпуск /чл. 189, ал. 1 ЗМВР/, обезщетение при прекратяване на служебно правоотношение /чл.234, ал. 1 ЗМВР/, по – благоприятен режим за заплащане на извънреден труд /чл. 187, ал. 5, 6 и 7 ЗМВР/, липса на задължение за заплащане на осигурителни вноски и по – благоприятни условия за придобиване право на пенсия /чл. 69, ал. 2 КСО/, пенсиониране при условията на I категория труд /чл. 69 КСО/ и др.

Горното разрешение съответствува и на правото на ЕС. По образуваното дело от Съда на Европейския съюз № С-262/20 по направено запитване от български съд, е налице произнасяне по относими към настоящото тълкувателно дело въпроси. С решението по това дело /т.49, 51 и 55/ се приема, че Директива 2003/88/ЕО не съдържа указание за дадена разлика или съотношение между нормалната продължителност на нощния труд и нормалната продължителност на труда през деня. Посочва се, че следва да се следи за това, за полагащите труд през нощта да има други мерки за защита под формата на продължителност на работното време, заплащане, обезщетения или сходни придобивки, които позволяват да се компенсират особената тежест на този вид труд. Член 8 и чл.12, б.“а“ от Директивата следва да се тълкуват в смисъл, че не се налага да се приема национална правна уредба, която да предвижда, че нормалната продължителност на нощния труд за работниците от публичния сектор като полицаяте и пожарникарите, е по-кратка от предвидената за тях нормална продължителност на труда през деня.

Като извод съдът е приел, че чл.20 и чл.31 от Хартата на основните права на Европейския съюз трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат определената в законодателството на държава членка нормална продължителност на нощния труд от седем часа за работниците в частния сектор да не се прилага за работниците в публичния сектор, вкл.за полицаите и пожарникарите, ако такава разлика в третирането се основава на обективен и разумен критерий, т.е. е свързана с допустима от закона цел на посоченото законодателство и е съразмерно на тази цел /т.80/.

По изложените съображения Общото събрание на гражданската колегия на Върховния касационен съд

РЕШИ:

При отчитане и заплащане на положените часове нощен труд от служители на Министерство на вътрешните работи не са приложими разпоредбите на Кодекса на труда и на Наредбата за структурата и организацията на работната заплата /в частност разпоредбата на чл. 9, ал. 2 от същата наредба/ и следва да се прилагат разпоредбите на специалния Закон за Министерството на вътрешните работи и на издадените въз основа на него подзаконовни нормативни актове.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСГК,
ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ на ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ на Гражданска колегия:**
МИМИ ФУРНАДЖИЕВА.....

**ПРЕДСЕДАТЕЛИ
на ОТДЕЛЕНИЯ:**
МАРИЯ ИВАНОВА.....
ВАСИЛКА ИЛИЕВА.....
БРАНИСЛАВА ПАВЛОВА.....
СНЕЖАНКА НИКОЛОВА.....

ЧЛЕНОВЕ:

1. МАРГАРИТА СОКОЛОВА.....	7. МАРИО ПЪРВАНОВ.....
2. ВЕСКА РАЙЧЕВА.....	8. ЕМИЛ ТОМОВ.....
3. ПЛАМЕН СТОЕВ.....	9. АЛБЕНА БОНЕВА.....
4. ДИЯНА ЦЕНЕВА.....	10. БОНКА ДЕЧЕВА.....
5. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА.....	11. ЖИВА ДЕКОВА.....
6. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА.....	12. КАМЕЛИЯ МАРИНОВА.....

13. ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА.....
14. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА.....
15. ЗОЯ АТАНАСОВА.....
16. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ.....
17. ВЕСЕЛКА МАРЕВА.....
18. БОРИС ИЛИЕВ.....
19. БОЯН ЦОНЕВ.....
20. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА.....
21. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ.....
22. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ.....
23. ДИМИТЪР ДИМИТРОВ.....
24. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА.....
25. ГЕРГАНА НИКОВА.....
26. МАЙЯ РУСЕВА.....
27. ЕРИК ВАСИЛЕВ.....
28. ГЕНОВЕВА НИКОЛАЕВА.....
29. ВАНЯ АТАНАСОВА.....
30. АЛЕКСАНДЪР ЦОНЕВ.....
31. РОЗИНЕЛА ЯНЧЕВА.....
32. ЕМИЛИЯ ДОНКОВА.....
33. ФИЛИП ВЛАДИМИРОВ.....
34. ДЕСИСЛАВА ПОПКОЛЕВА.....
35. МИЛЕНА ДАСКАЛОВА.....
36. ТАНЯ ОРЕШАРОВА.....
37. МАРИЯ ХРИСТОВА.....
38. СОНЯ НАЙДЕНОВА.....
39. АНЕЛИЯ ЦАНОВА.....
40. НИКОЛАЙ ИВАНОВ.....
41. ДЖУЛИАНА ПЕТКОВА.....
42. ЯНА ВЪЛДОБРЕВА.....